

Mocenské aspekty informačnej technológie

alebo

Dúchanie do IT pahrieb

Andrej Ferko

Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK, SK-842 48 Bratislava

ICG TU Graz, Austria

ferko@fmph.uniba.sk

Abstrakt

Mocenská sféra často deformuje prirodzené kontinuity v ekonomike i celej spoločnosti a falzifikuje aj základné pravidlá hry ako je sloboda voľby či korektná súťaž. V tomto článku sa pokúšame priblížiť pre IT topmenedžerov niekoľko podstatných mocenských aspektov informačnej technológie na globálnej úrovni a niektoré implikácie pre vývoj na Slovensku.

O autorovi

Učiteľ počítačovej grafiky, spoluorganizátor medzinárodných vedeckých a odborných podujatí, skúma počítačovú grafiku, výpočtovú geometriu, globálnu normotvorbu pre grafické systémy a širšie kontexty IT. Člen Výboru Literárneho fondu pre vedeckú a odbornú literatúru a počítačové programy a predseda Terminologickej komisie Jednoty slovenských matematikov a fyzikov. Je známy aj ako spisovateľ. V súčasnosti posobi aj na TU Graz a dokončuje učebnicu *O divadelnej réžii webstránok a o filmovej réžii virtuálnej reality*.

Na úvod

Uplynulo 13 nešťastných rokov od prvej **Súhrnnej prognózy Slovenska** [Mark88]. Informatizácia sa mala stať hlavnou prioritou... Slovensko však dodnes riadia hlavy, ktorým treba zakaždým vysvetliť, že skratka IT znamená aj po anglicky informačnú technológiu.

Pred ľudstvom stojí vo svetle doterajšieho poznania niekoľko základných dlhodobých cieľov. Dva najvzdialenejšie zameriava astrofyzik Stephen W. Hawking [Hawk91]: negatívnym cieľom je zničiť samých seba, pozitívnym včas opustiť zánikom Slnka ohrozenú Zem, čo možno formulovať aj tak, že sa podarí vývoj Slnka kontrolovať. Konštruktívnym biofilným cieľom ľudstva pred'aleko za horizontom trvania Zeme a solárneho systému by bolo prežiť zánik vesmíru. Zaniknúť môžeme podľa etológa K. Lorenza [Lore97] rýchlo v nukleárnej katastrofe a pomaly v katastrofe ekologickej.

Poznávacím cieľom, hlavným cieľom všetkej terajšej i budúcej vedeckej teórie, je podľa [Hawk91] udalostiam okolo nás a samotnej našej existencii **POROZUMIEŤ**.

Tento cieľ možno rozložiť na podrobne poodtieňované spektrum porozumenia mnohorakým jednotlivostiam, ich hierarchiám, systematike, taxonómii, súvislostiam, horizontálnym vrstvám či vertikálnym prierezom. Môžeme si už aj teraz a dnes klásť mnoho otázok a vnímať záplavu paradoxov. Jednou skupinou naliehavých až súrnych otázok ostáva nepochybne sila informatizácie spoločnosti a sily, ktoré ju inicializujú, moderujú, využívajú alebo riadia. Túto fázu vývoja spoločnosti identifikoval, pomenoval a predpovedal vo viacerých mohutných a jednej šikovnej prehľadovej knihe predovšetkým futuroológ či prognostik Alvin

Toffler [Toff96] a jej najbližšie jemu viditeľné mocenské dopady zosumarizoval v eseji **Posun moci (Power Shift)** [Toff93], ktorá vyšla po slovensky vo vrcholnom elitnom časopise Literárny týždenník. Žalostne však na slovenskom knižnom trhu dopadla i samotná zásadná kniha Tofflerovcov **Utváranie novej civilizácie** [Toff96]. Kniha, ktorá zmení svet viac ako **Manifest komunistickej strany**. Kniha zmeny, inde metabestseller pre decizorov na všetkých úrovniach, zostavená z myšlienkovvej esencie špičkových kníh o budúcnosti sveta a informatizácie, skončila u nás na kopách nepredaných výtlačkov v lacnom výpredaji. Do slovenskej mienkotvorby, vedenej médiami v cudzích rukách, nepreniklo teda ani len tofflerovské pojmoslovie. Referenčná kniha sa nestala u nás referenčnou knihou. Hlavnú príčinu sa pokúsime objasniť nižšie - v hlúpom príbehu o modernizácii Slovenska.

Krátkodobé i strednodobé prognózy vývoja na Slovensku dospievajú k predpovediam v rozsahu od všeobjímajúceho globalizačného optimizmu cez odôvodnenú skepsu [Ferk00] po predpoveď zániku slovenského národa niekedy v 22. storočí. Na takomto zániku spolupracujú svorne všetky doterajšie slovenské vlády predovšetkým svojou IT slepotou.

Tofflerov model

Na rozdiel od marxistov, ktorí vysvetľujú dejiny podľa vlastníctva výrobných prostriedkov, Toffler myšlienkovy stavia priamo na technológii a modeli technologických vln, ktoré sa rozlievajú po zemských kontinentoch a ich krajinách. *"Prvá vlna zmien - agrárna revolúcia - trvala tisíce rokov, kým nezanikla. Druhá vlna - počiatok industriálnej civilizácie - trvala len tristo*

rokov. Dnes dejiny ešte viac akcelerujú a je pravdepodobné, že Tretia vlna sa preženie históriou a završí sa za pár desaťročí," píše na s. 19 [Toff96]. Tretiu vlnu nazývajú aj postindustrializmus, kým druhú vlnu industrializáciou. Hlavnými výrobkami v troch vlnách boli, sú a budú potraviny, energia a informácie. Existujú aj oblasti, ktoré väzia v prvej vlne. V poľnohospodárstve USA pracuje menej ako 5 percent ľudí, kým pre niektoré malé pred-agrárne národy v Južnej Amerike alebo na Novej Guinei je ešte stále určujúce poľnohospodárstvo. "Dnes sú všetky technologicky rozvinuté krajiny zasiahnuté zrážkou medzi Treťou vlnou a zastaranými skostnatenými ekonomikami a inštitúciami Druhej vlny," uzatvára [Toff96] na s. 23 bleskový prehľad histórie. "Konfrontácia medzi právne chránenými záujmami Druhej vlny a ľuďmi Tretej vlny už prebieha ako elektrické vedenie politickým životom každej krajiny," akcentuje na s. 25 [Toff96]. "Keď Kongres v roku 1991 schválil zákon o infraštruktúre, 150 miliárd dolárov bolo pridelených na cesty, diaľnice, mosty a opravu výmoľov... zisky pre firmy a prácu odborárom Druhej vlny... kým na Internet to bola len 1 miliarda" [Toff96, s. 74].

Medzitým sa aj USA dost' spamätali, v informačnej oblasti už pracuje asi tretina americkej pracovnej sily a Tofflerov model si osvojuje čoraz viac politikov. 21. storočie bude predovšetkým charakterizovať globálna informatizácia spoločnosti. V tomto dosiaľ s ničím v histórii ľudstva neporovnateľnom technologickom i sociálnom procese, nazývanom aj tretia vlna alebo postindustrializácia a i., si bude musieť každý subjekt stanoviť svoju vlastnú stratégiu a vybojovať pre svoju víziu primeraný skutočný i virtuálny priestor. Tieto stratégie možno orientačne "podľa veľkosti" rozdeliť na nadnárodné, národné, firemné a osobné. Národnou stratégiou s nadnárodnými až globálnymi implikáciami je stratégia superveľmoci USA. Kým na Slovensku

sa na označenie informačnej technológie tretieho tisícročia z iniciatívy spoločnosti SOFTIP zaužívalo označenie ITTT podľa rovnomennej prestížnej konferencie, ktorá býva každoročne koncom jesene v hoteli Permon na Podbanskom, v USA sa už používa i zaužívalo matematickejšie označenie IT² pričom dvojka v označení sa často píše ako exponent v druhej mocnine. Informačné technológie tretieho tisícročia ITTT sa teda globálne označujú i nazývajú IT "na kvadrát".

Stratégiu pre USA formuluje v rámci príprav návrhu federálneho rozpočtu poradný zbor prezidenta USA, známy pod skratkou **PITAC (US President's Information Technology Advisory Committee)**. Knihy a dokumenty o tomto dôležitom pohľade zhora možno nájsť na www.ccic.gov/pubs/. Dominantný dokument je **IT2 Implementation Plan**. V skratke možno toto dobre štrukturované odporúčanie zhrnúť ako vyjadrujúce **strach USA zo straty svetového prvenstva** v rozvoji IT. (Súvisí s tým možno aj fakt, že v porovnaní s inými slabo kvalitné školstvo USA vychováva predovšetkým masu nepremýšľavých resp. málo tvorivých konzumentov i prekvapujúci počet analfabetov, ba ani v najšpičkovejších amerických výskumných tímoch Američania často nehrajú kľúčové roly.) Experti odporúčajú drasticky zvýšiť federálne investície do výskumu IT². Dôrazy povedú o.i. na High-level Content Description, Scalable Information, Human-Centered Computing, Supercomputing, Social Implications... (Mimochodom, sociálne dopady predpovedať dnes nevie ani najkvalifikovanejší futuroológ sveta Alvin Toffler.)

Podľa **IT2 Implementation Plan** sa celkovo majú drasticky, dramaticky, drakonicky a radikálne zvýšiť federálne investície do rozvoja IT² a prednostne podporovať "*visionary and high risk projects*", do ktorých priemysel kvôli hrozbe nenávratnosti investícií nebude investovať.

Globálna predpoveď podľa Tofflera je priesračne jasná - rýchlejší metabolizmus nového výrobného systému, nervová sieť novej ekonomiky, nebezpečné oddelenie rýchlych ekonomík od pomalých, čo spôsobí enormný posun moci.

Naša blamáž so zásadami informačnej politiky

Slovensku sa "podarilo" stať sa jedným z tých štátov, ktorých zaostalé vlády druhej vlny nestihli prijať ani len zásady informačnej politiky - do konca 20. storočia. Naopak, z našich susedov najvyspelejšie Rakúsko dospelo už k vytváraniu štátom priamo spolufinancovaných špičkových výskumných tímov (www.vrvis.at), organizovaniu inforatickokreatívnych súťaží (EuroPrix, www.europrix.org) a festivalov (Ars Electronica, www.arselectronica.org ???) európskeho a svetového významu.

Zásady informačnej politiky v praxi v Česku napr. znamenajú, že ročne investuje štát do IT vybavenia škôl rádovo miliardy korún, kým Slovensko má síce parádny projekt INFOVEK, no nemá naň ročne ani len pol miliardy. O tom, že informačná politika by mala zahŕňať aj nevyhnutnú sebaobranu proti psychologickú vojne, ktorú proti Slovensku systematicky vedie Budapešť, škoda slov.

Nemáme zásady, nemáme teda ani informačnú politiku, niet vonkoncom o čom snívať v oblasti jej systematickej realizácie. Doplácame na to kruto i absurdne, mnohí dezinformovaní ľudia sa sem boja aj cestovať, ničo investovať.

Slovensko je aj v produkte Microsoft Encarta (1995), ktorý čerpá aj z CIA World Factbook, vizuálne i faktograficky predstavované ako zaostalá špinavá agrárna "diera" (pojmem M. Allbrightovej) a Vysoké Tatry sa tam nazývajú Beskids.

Písal som o tom Billovi Gatesovi, ale nemal čas.

V mocensky expandujúcom Maďarsku, ktoré sa na úkor susedov chce stať a stáva regionálnou veľmocou v Strednej Európe, prijala vláda v roku 1999 dokument **Science and Technology Policy 2000** (www.om.hu), ktorý v praxi už znamená nárast štátnych fondov o 68 a 73 miliónov euro v rokoch 2001 a 2002. V jazyku percent GDP ide o skoro dvojnásobný reálny nárast z 0.8 (1998) na 1.5 (2002). Za najpozoruhodnejší podprojekt považujem *"vypracovanie atraktívneho na výkone založeného modelu kariéry akademického a výskumného pracovníka"*, inak povedané, pokus zastaviť odliv mozgov. Na Slovensku sa diskusia týmto smerom v roku 2001 iba začína. Možno za jej začiatok pokladať oproti maďarskej praxi reálneho nárastu financovania chatrnučký dokument **Sedem princípov rozvoja výskumu a technologického vývoja** [Baue01], ktorý publikovalo "osem statočných" reprezentantov slovenskej vedy, kde sa len dovolávajú inteligentnejšieho prerozdelenia. Zvýšenie, systémovú zmenu, si autori žiadať ani netrúfli.

Nevšimol som si doteraz (1. august 2001) ani jednu kvalifikovanú reakciu. V samotnom texte Princípov... však stojí ozaj smiešny tretí princíp, aby sa podporoval *"výskum a vývoj vychádzajúci z priorít štátu"*. Ibaže tento mnohými, vrátane majiteľov a vedenia denníka SME, neželaný štát priority v podstate nemá! Za porovnateľnú krajinu a infromatický zázrak sa v Európe považuje Írsko. Pokiaľ viem, majú tam takýto osemhlavý orgán, ktorého koncepčné rozhodnutia bez rečí plní každá vláda, nezávislo od politickej farby. Inak povedané, Írsko reálne riadia vzdelaní ľudia, kým Slovensko akoby stále riadili primitívni zbohatlíci bez maturity.

Mozgy od nás odtekajú už od maturity. Na atraktívnejších českých vysokých školách študuje už také kvantum slovenských študentov, že v Prahe vznikla podpisová akcia českých študentov kvôli miestam na internátoch.

"Kde sa len pozriem, všade je zle", napísal svojho času básnik Pavol Bunčák v Slovenských pohľadoch o všeobjímajúcom bordeli na výstavbe Oravskej priehrady.

Blamáž s neexistujúcimi zásadami informačnej politiky zakladá systémovo všadeprítomný a všestranný brajgel. Zarába na tom rakovinovo prebujnená štátna byrokracia. Nestanovené alebo nejasné pravidlá vytvárajú utešené korupčné zátišia, technologické meandre a stojaté vody. Na neregulované kalné toky rozhodnutí a financií doplácajú korektní podnikatelia, predovšetkým v IT oblasti. Z ich hľadiska je jedno, či vládnu industriálni parní valcovači alebo iba agrárnu svalovú silu využívajúci bicyklisti. Obe médiami v rámci špinavej nekorektnej propagandy vytvorené "vládne" metafory energeticky - parný stroj a svaly nôh - poukazujú do predminulých storočí a tisícročí. Do prvej a druhej vlny. Od prvej informatiku akcentujúcej prognózy vývoja Slovenska Jozefa Markuša a kol. uplynulo viac ako 13 nešťastných rokov... Na vine sú všetky politické sily, od brežnevistov po neoliberalistov.

Východiskom je dosiahnuť systémovú zmenu. Tá sa začína nielen zhora, v reálnej zmene priorít vládnucej moci, ale aj "dole" - v škole.

Absurdity nášho školstva

Vzdelanie je špecializovaný druh tovaru. V normálnych krajinách rok vysokoškolského štúdia dosahuje cenu až okolo 30 tisíc dolárov ročne a je to najlepšia investícia, lebo zvyšovaním odbornosti zvyšuje človek svoju cenu na

pracovnom trhu. Investovanie do vzdelanosti obyvateľstva považujú za jednu z hlavných priorít štáty Európskej únie, USA, naši susedia i Japonsko. Známý vtíp Tomáša Janovica hovorí, že Japoncov nedobehneme, ani keby nám bežali oproti.

Japonský výrobok po druhej svetovej vojne znamenal synonymum nekvality. V Japonsku zmenili najprv školstvo, až nasledujúca generácia modernejšie zmýšľajúcich ľudí zmenila image fašistickej zaostalej krajiny na krajinu, ktorá hovorí predovšetkým jazykom kultúry a kvality výrobkov. V japonskej vláde vládne úcta k vzdelaniu. Španielska katolícka elita zas vytvorila tisíce štipendií a vyslala pred pádom fašistického režimu na zahraničné univerzity dnes vládnuce generáciu. Pokiaľ viem, neexistuje ani jediné takéto slovenské štipendium. Ani pre zlatého medailistu zo svetovej stredoškolskej programátorskej súťaže.

Zatiaľ najvyššia publikovaná finančná ponuka pre IT odborníka na Slovensku vyšla v PC REVUE v decembri 2000 na s. 143 - mesačný plat pre informatika-špecialistu (JAVA, C++, ORACLE, UNIX, NT AIX - administrátor...) od 7 do 14 tisíc mariek, takmer tristotísíc korún.

Vzdelanie je ale tovar, ktorý u nás nemá cenu. Oficiálne sa to vysvetľuje tak, že peniaze na vzdelanie platí štát, ktorému sa táto investícia vráti tak, že mozgy budú produkovať a platiť dane. Netýka sa to ale najlepších hláv, lebo tie čoraz pravdepodobnejšie odídu preč. Za socializmu musel emigrant vzdelanie štátu splatiť. Zrušil sa tu socialistický systém a dnes ani odchádzajúci odborník ani cieľový štát túto cenu neplatí, ani v prípade masovej nemeckej kampane, oficiálne ponúkajúcej de facto vyššiu mzdu mladých informatikov. V praxi sme teda prešli v istom ohľade do komunizmu, zrušili sme na istom segmente trhu peniaze. Inak povedané, spomaľujúce sa Slovensko svojou (ne)budúcnosťou sponzoruje súčasné zrýchľovanie tých najvyspelejších. Rozprával som sa o tejto

absurdite s ministrom školstva Milanom Ftáčnikom, členom našej katedry. Podľa jeho slov takáto refundácia nikomu tam hore doteraz nezišla na um. Prešli sme teda v tomto od socializmu nie do komunizmu ale ešte viac - do čirej blbosti. Nieže sme peniaze za vzdelanie zrušili - zaviedli sme na vzdelanostnom segmente trhu **negatívne peniaze**. O tom sa neopovážili snívať ani tí najtupší komunisti.

Ako predseda Terminologickej komisie Jednoty slovenských matematikov a fyzikov si teraz celkom svojvoľne dovoľím rozkošnú terminologickú odbočku. Slovenské slovo blbosť uvádza ako prvý vo svojom Slowári Anton Bernolák. Po dve storočia nám teda neprávom natískajú, že blbosť je čechizmus. Blbosť je naša a nedajme si ju vziať. O tom, že blbosť prenikla aj medzi informatikov, vypovedá slovo softvér. Ako sa tam votrelo dlhé é, nevie nik. Softvééér. A to je u nás prosím pekne prepytujem platná norma.

Profesor Pavol Brunovský sa zas opakovane obracal na našu vrchnosť s poukazom na inú absurditu. Podnikateľ si môže cestovné výdavky zahrnúť do nákladov - náš odborník pracujúci dočasne v zahraničí nie. Slovensko obkolesujú krajiny, kde tento nonsens dávno zrušili. Takže za každú letenku platí vedec a iba na Slovensku daň. Toto nezmyselné pravidlo sa vraj nedá zrušiť. Má preto priezračne jasný dôsledok - kde sa to len dá, platia naši ľudia dane vonku.

Ďalšia blbosť sa opakuje každoročne. Každoročne sa napriek všetkej žalostnosti nášho školstva a vedy rozhodnú stovky absolventov pre doktorandské štúdium. Za ozaj trápne štipendium do 5 tisíc korún mesačne sa títo mladí ľudia pokúšajú zostať. Ibaže peniaze pre nich každoročne nie sú. Niet dosiaľ sily, ktorá by štipendia pre doktorandov naplánovala. Fakulty teda každý rok až do leta nevedia, či a koľko týchto financií bude, nevedia teda ani presný počet miest. V

priebehu leta sa opakovane prijíma provizórne rozhodnutie - štipendiá sa vyplácajú z rezervy - nie z rozpočtu.

Blbosť kde-tu prenikne aj na naše fakulty, ústavy či do komisií. Z Filozofickej fakulty UK vyštvali nedemokratmi nahuckaní študenti-senátori doktora vied, ktorého vôbec nepoznali, lebo sa na fakultu vracal z diplomacie po viacročnej misii. Právnická fakulta UK sa sama vyhnaním profesorov čiastočne odakreditovala a jej senát prijal bezprecedentné rozhodnutie, že deti zamestnancov fakulty potrebujú na prijímačkách iba polovicu bodov. Nevedno, koľko uchádzačov vzápätí adoptovali zamestnanci, kvalifikačne od upratovačiek nahor. Na Hudobnej fakulte VŠMU odborné komisie schválili niekoľko habilitácií, z ktorých potom značnú časť vedenie školy zrušilo. V najkrikľavejšom z týchto prípadov bol nevedno prečo v komisii známy agnostik, ktorý sotva čo i len raz v živote publikoval na recenzovanom podujatí. Tento kontroverzný pán o prijatí habilitácie hlasoval za i proti. V komisii tak a potom dodatočne onak. :-)

Najrenomovanejší slovenský informatik, Bratislavčan prof. Jozef Gruska, musí cestovať učiť - do Brna. Na FEI STU zakázali svojim učiteľom učiť v Trenčíne. Na Slovenskej akadémii vied sa politicky sformovaná skupina umenovedcov pokúsila prekaziť obhajobu veľkého doktorátu, no na obhajobu sa neunúvali, takže na odbornú diskusiu sa ani nedostalo. Na Prírodovedeckej fakulte UK podľa istého rozhodnutia mali prijať bez pohovorov uchádzačov na geológiu. Prihlásilo sa ich asi 900 - na katedru, ktorá mala v tom čase 9 mikroskopov. Čiže vyučovanie v laboratóriu by malo bežať pre sto krúžkov týždenne. Pre najvýraznejší slovenský informatický talent - dnes nemecký profesor Juro Hromkovič - sa nepodarilo ani za komunistov zabezpečiť byt, no kvôli bytom dodnes odchádzajú zo školstva i zo Slovenska prakticky všetci mladí učitelia, všetci s mesačným platom

pod desať tisíc, o dva rády menej ako najvyššia ponuka, bez šance ušetriť státisíce. Kruh sa uzatvára - najlepší odchádzajú, dorast nedorastá, rastie iba generačná medzera, v senátoch, radách a komisiách sa niekedy prijímajú prinajmenšom kuriózne rozhodnutia... Akademická obec na fakultách i ústavoch vo všeobecnosti starne, redne - a nemúdre.

Na našej fakulte FMFI UK (predtým MFF UK) sa zas prijalo nedomyslené rozhodnutie o striktnom používaní legálneho softveru. Reálne to spôsobilo, spolu s inými okolnosťami, že v istej počítačovej učebni chýbali kompilátory. V roku 2001, v treťom tisícročí, v ére tretej vlny teda naši študenti nielenže pracovali na muzeálnom hardveri, na 14-palcových obrazovkách, ale trénovali programovanie počítačovej grafiky - bez programovacieho jazyka. Plávanie bez vody. Bicykel pre rybu. Rozprávaniu o takejto situácii na dnešnej vysokej škole nikto zo Západu nemôže ani len uveriť.

Legalizácia softveru v školstve predstavuje dlho odkladaný a neriešený materiálny i morálny problém. Na tomto možno najlepšie vidno, ako žobráctvo školstva priamo zapríčiňuje aj morálny úpadok. Ako máme učiť najnovšie technológie? Učiť amorálne na kvalitnejšom kreknutom softe alebo morálne korektne na vykopávkových verziách? Vybavenie škôl je našim študentom na posmech. Na výučbu počítačovej grafiky nemáme jediný 3D akcelerátor. A vôbec - čo tam po harde a softe! Nemáme na všetkých školách a fakultách peniaze ani len, s prepáčením, na toaletný papier na záchodoch.

Finančná výška slovenských grantov sa súčasnej vede a výskumu iba vysmieva a na získanie medzinárodných projektov často nie sme primerane laboratórne ani kvalifikačne vybavení. V slovenských vedeckých grantoch niet

spravidla mzdových prostriedkov. České granty na stabilizáciu mladých vedeckých pracovníkov môžeme iba závidieť.

Vzdelaným mozgom musíme rozumieť ako surovine. Vzdelaná sivá hmota patrí k obnoviteľným zdrojom. Odliv mozgov znamená drancovanie krajiny.

Vykrádanie jej budúcnosti. Podľa odhadov budovateľov Euro Valley [Klev01]

chýba v USA 300 tisíc informatikov a v Nemecku asi 80 tisíc

(www.EuroValley.sk, www.EuroValley.org).

Krajina bez mozgov sa vývojovo spomaľuje. V USA už desaťročia presahuje počet prvoročiacov na vysokých školách polovicu populácie. U nás žalostne percentuálne nízku vysokoškolskú vzdelanosť identifikovali už komunisti, mladá brežnevistická a neskôr nastupujúca perestrojková červená elita pod vedením Petra Weissa a Pavla Kanisa, ktorí si vtedy dali potajomky preložiť skvelú knihu Alvina Tofflera **Tretia vlna** [Toff85], aby mohli lepšie i kvalifikovanejšie klamať. Pokus zvýšiť počet prvoročiacov spravila Mečiarova vláda zriadením viacerých univerzít. Ani budúcnosťou Slovenska sa vehementne oháňajúci mečiarovci ale na tieto školy reálne peniaze nedali. Najkrikľavejší konflikt tým vyvolali medzi bratislavskou VŠMU a novovzniknutou banskobystrickou akadémiou, lebo zhruba povedané etablovanej škole vzali peniaze a dali ich začínajúcej. Tým zasiali do umeleckého školstva iracionálny spor. Navrhoval som vtedy mne dostupným politikom, aby sprivatizovali Naftu Gbely alebo SPP ako mimorozpočtový reálny zdroj pre vysoké školy a vedu. Odpoveď si viete poľahky predstaviť. Za mečiarovským pokusom stáli aj ľudia pochybnej odbornej i morálnej kvality, napr. človek, ktorý začiatkom normalizácie prenasledoval prírodovedcov a v ktorého knihe môžete nájsť trojuholník, ktorý je podľa autora súčasne pravouhlý i rovnostranný. Takíto machri založili aj totálne trápny úrad na produkovanie vízií

pre Slovensko, v podstate dobre zamaskovaný a výborne platený starobinec pre neschopákov.

A naopak. Ak máte vo firme špičkovú hlavu, ktorá speje do dôchodku, môžete ju platiť ešte desaťročia. V slovenskom školstve je to zakázané. Odborník do dôchodku odísť musí. Aj v prípade, že iný taký chýba. Porušuje sa tým mimochodm akési ľudské právo, no to u nás nikoho neštve.

Mne dostupní politici všetkých relevantných strán sa mi v relatívne úprimných súkromných rozhovoroch priznali, že ich skutočným cieľom je školstvo čím viac zničiť - všetci svorne totiž potrebujú čo najhlúpejších voličov. Napísal som vtedy, po týchto rozhovoroch s koalíčníkmi aj opozičníkmi, pre Slovenský rozhlas nedeľné živé slová pod názvom Mŕtve slová. Vo verejnoprávnom médiu sa zľakli a objednaný text neodvysielali. Text potom vyšiel v Literárnom týždenníku [Ferkxx] a v prvom slovenskom internetovom časopise Mederly Hills.

Krajina bez mozgov sa vývojovo spomaľuje. Stráca budúcnosť.

V situácii takto vydrancovaného územia sa ocitla takmer celá Afrika. Naša budúcnosť by mohla vyzeráť aj ako africká súčasnosť, stav bez budúcnosti, situácia "zachráň sa, kto môžeš". Osvietenjší africkí potomkovia či pozostalí drancovačov a napomáhačov zorganizovali na americkej univerzite, ktorej študenti sa rozhodli podporovať myšlienku, v priestoroch Comptom College v Los Angeles, medzinárodný tribunál proti štrukturálnemu zločinu veriteľov - na súdenie vinníkov africkej katastrofy 5. - 6. februára 2000 [Tesa00]. (O tomto tribunále naše veľké médiá, možno aj preto, že výpredaj budúcnosti štátu, tj. gigantickú zadlženosť znamenajúca "africká" pôžička sa od zasadania slovenskej vlády koncom marca 2001 pripravovala aj pre Slovensko, verejnosť nesmeli a

nesmú informovať. Mechanizmus implementácie takéhoto de facto zákazu podrobne popisuje "americký disident č. 1" Noam Chomsky [Chom99]). Afričania dnes odmietajú morálnu zodpovednosť za gigantické dlhy, ktoré im narobili servilné vlády a ich "poradcovia". Svoju vlastnú emigrovanú elitu však už nijakovsky nepritiahnu do zúfalých domovín plných chorôb, prostitúcie, narkománie, zločinu a beznádeje. Nie sme ešte tam, ale zatiaľ spejeme práve a iba tam. Zvyšok odstavca parafrázujeme a citujeme z [Tesa00]. Očakávaný pokles priemerného veku až o 20 rokov, čiže na 33 rokov, podľa správy OSN, 42 percent populácie "žije" s menej ako 1 dolárom na deň, viac ako 60 percent populácie nemá prístup k pitnej vode, ročne zabije tuberkulóza, ktorá sa už vrátila aj k nám, 600 tisíc Afričanov, malária milión, z toho 400 tisíc detí mladších ako 4 roky, podvýživou trpí 48 percent detí v Etiópii, 41 percent v Eritrei, 34 percent v Burundi, viac ako polovica afrických krajín je postihnutá vojnami, viac ako 12 miliónov Afričanov sú potulujúci sa bezdomovci a mládež má jedinou perspektívu chudoby alebo vstupu do ozbrojených bánd, v ktorých podľa odhadu bojuje aj okolo 300 tisíc detí. Vojny sa predlžujú a sama existencia štátov je vedome spochybňovaná. V Kongu a bývalej Zaire sa vraždia celé populácie s cieľom, aby rozvrátené a bezmocné štáty nemohli požadovať za platenie svojho bohatstva nerastov a ropy... *"Nepožadujeme od vás charitatívnu činnosť. Požadujeme len to, aby bola konštatovaná zodpovednosť za neblahý vražedný vývoj, nanútený nášmu kontinentu... Som si istý, že niektorí tu prítomní, ktorí prichádzajú z iných kontinentov, nájdú v plánoch štrukturálneho vyrovnania, ktoré sú vnucované nám, len obdobu toho, čo je vnucované im,"* povedal okrem iného v otváracom prejave žalobca. Trh IT v najzbedačenejších krajinách si možno predstaviť ako aproximáciu prázdnej množiny, skoro nič.

Slovenský publicista E. Chmelár, nepoznajúc "africký tribunál", v týždenníku Slovo upozornil, že prijatie gigantickej pôžičky súčasnou vládou bude najzávažnejšou historickou udalosťou v dejinách Slovenska. Zhruba povedané, závisí to konkrétne od podmienok superpôžičky, že od tej chvíle bude možno celá výkonnosť ekonomiky Slovenska stačiť sotva na splácanie úrokov.

Krajina bez mozgov sa vývojovo spomaľuje. Stráca vlastnú budúcnosť a svoju najcennejšiu surovinu, hlavy, ktoré môžu tú budúcnosť vytvárať.

Jediným logicky konzekventným východiskom z tejto bezvýchodiskovej situácie ostáva a bude emigrácia. Nájdenie východiska z bezvýchodiskovosti. Táto záchrana sa dá spraviť iba individuálne. Emigrovať môžu rodiny, nie národ. Projekt emigrácie celého slovenského etnika z nebezpečného územia, o ktoré sa neustále a úspešne usilujú mocnejší, zo začiatku 20. storočia zostal iba projektom.

Na bezútešnom zbadačení Slovenska pracujú doterajšie vládne elity predprevratové i poprevratové. Ideálom študentov je získať diplom a odísť. Dlhodobo tu ostávajú neschopnejší.

K emigračnému ideálu našej vzdelanej mládeže niet zatiaľ reálnej alternatívy. Slepé vládnuce elity tým poškodzujú pre nadaných aj slobodu voľby aj korektnú súťaž.

Reálnou alternatívou by sa mohol stať prekvitajúci IT sektor. Už podľa trinásť rokov ignorovanej Markušovej prognózy máme na to všetky predpoklady.

Hlúpy príbeh modernizácie Slovenska

Každá skupina modernizátorov Slovenska skončila v roztrpčení, na popravisku, vo väzení, medzinárodne renomovaní reprezentanti Slovenska od Štúra cez Štefánika po Dubčeka viac-menej pravidelne zahynuli za neobjasnených okolností, celé skupiny hláv, ktoré sa pokúšali prevziať zodpovednosť za budúcnosť Slovenska, skončili minimálne v znechutení. *"Hojže, Bože, jak to bolí, keď sa junač roztratí..."* Najnovšie sa to možno týka troch osvietených ľudí, ktorí koncom tisícročia vyštartovali s projektom **Milénium**: prof. Miron Zelina, V. Rosa a xx. (www.education.gov.sk), alebo osmice autorov **Siedmich princípov rozvoja výskumu a technologického vývoja** [Baue01] alebo autorov projektu informatizácie spoločnosti, ktorý v lete 2001 vznikol na Ministerstve školstva SR.

Prvú modernizačnú knihu od slovenského autora verejne spálili na námestí v Bratislave. Jej autorom bol "slovenský Sokrates" Adam František Kollár (1718 - 1793), preslávený rodák z Terchovej, riaditeľ cisárskej knižnice vo Viedni. Dym z tejto knihy, ktorá navrhovala rozumnú reformu vtedajšieho práva, akoby obrazne predznamenal osudy slovenského myslenia.

Netreba zabudnúť, že prvý počítač, napriek odporu akademických elektrotechnikov, priviezol z Anglicka na Slovensko nestor slovenského letectva a mechanikov prof. Ján Gonda, z ktorého pracoviska neskôr vznikol aj Ústav technickej kybernetiky SAV [Gond86]. Počítač Honeywell potrebovali na zvýšenie výpočtovej sily pracoviska. Zrejme prvú historickú štúdiu **Začiatky vývoja výpočtovej techniky vo svete a v ČSSR** napísal práve akademik Gonda [Gond83].

Obe naše symbolicky prvé modernizácie - kniha i počítač - narazili na nesymbolický odpor.

Na modernizáciu sme po dve storočia reagovali húfnym rozpadnutím sa na tri prúdy: 1. stojatú vodu čiže neprúd (sem možno zahrnúť aj ekonomických emigrantov), 2. prúd odnárodných a zvonka, hoci často našimi vlastnými peniazmi, dobre platených huráliberálov a 3. prúd zväčša chudobných, no o to závistlivejších hurákonzervatívco. Skorumpovaní maďaróni sa pretvorili na skorumpovaných čechoslovakistov a tí na skorumpovaných budovateľov hoci doteraz otvorene nedefinovanej otvorenej spoločnosti, v ktorej sa okrem iného má zrejme zakonzervovať nerovnosť postavenia menšín podľa kritéria etnicity. Závistliví hurákonzervatívci sa kde-tu dostali k reálnej moci a predviedli akurát svoju myšlienkovú nepripravenosť, buď rovno stojatosť alebo pohyb mizerným smerom.

Všetky tri skupiny neprestali byť vo svojom zmysle slova otrokmi. Otrokmi bačorinovitosti, otrokmi cudzích strák na koloch a otrokmi nefungujúcich našich vlastných fetišov. A predsa sa ktosi či čosi kde-tu a kedy-tedy z tohoto pochmúrneho a podľa našej skromnej mienky realistického obrazu vymyká. V tom vidím [Ferk00d] najväčší prínos bádateľského projektu slovenského filozofa Vladimíra Bakoša. Tento pán autor našiel neotrokov, pravú slovenskú modernizujúcu elitu, opak marxistických más a politických húfov. Našiel medzi troma znesvárenými až ľahostajnými prúdmi prúdik nepriveľmi pomenovaný, nádejku nejasnú, ale prítomnú. Smer dopredu.

Nenašiel niekoľko osihotencov. Našiel kontinuitu, tenučkú až tenulinkú ale vytrvalú a nespochybniteľnú. Kľúčom k tomuto poznaniu je modernizácia, tendencia k modernému Slovensku, vedená zodpovednosťou za riešenie slovenskej otázky. A ako na potvoru a natruc húfom izolacionistov i kolaborantov sa tento prúd najust v každej generácii rýmuje s progresívnymi prúdmi svetovými!

Vladimír Bakoš [Bako00] pretriedil a popreosieval slovenské myslenie (Slovak thought). Jeho kniha **Question of the Nation in Slovak Thought** sa ponáša na knihu Tofflerovcov nielen v mapovaní vývoja modernizácie, ale aj v tom, že z viacerých špecializovanejších kníh vyberá a predostiera širšiemu publiku to najlepšie.

Keby sme mali orientačne priradiť súčasné mienkotvorné týždenníky k horeuvedeným prúdom, tak konzum a bulvár (Plus 7 dní a pod.) zodpovedá tým, ktorí otázku modernizácie Slovenska ľahostajne ignorujú, dva extrémny reprezentujú v tejto otázke nedialogické týždenníky, "ozdobené" súdnymi rozhodnutiami za texty hanobiace rasu či náboženské a politické presvedčenie - Zmena a Domino. (Nehumanistické, vojnu podporujúce Domino Forum má dokonca priamo v názve zakódovanú nihilistickú cieľovú predstavu krachu Slovenska ako postupného padania jednotlivých kocočiek domina.)

Kontinuitu modernizácie Slovenska, myslenie o Slovensku zodpovedne, s moderným historickým vedomím, budúcnostne a synteticky rozvíja Literárny týždenník, pluralitný dialogický priestor pre jedinečných nezameniteľných autorov ako básnik Milan Rúfus, Jeho Eminencia Ján Chryzostom kardinál Korec, Jej Excelencia pani rakúska veľvyslankyňa Gabriele Matzner, "prezident" slovenských inžinierov Július Binder či výkvet súčasnej svetovej i slovenskej eseistiky, siahajúcej niekedy dokonca až k vrcholnej téme našej identity - syntéze, zmyslu a filozofii slovenských dejín, projekcii týchto hodnôt do budúcnosti. Podnetné texty k zodpovednej modernizácii Slovenska publikujú aj humanistické týždenníky Kultúra, Slovo, jedinečný občasník Proglas a druhý najstarší literárny časopis Európy - Slovenské pohľady. Do týchto periodík by dnes písal Bernolák, Ján

Hollý, Štúr, Moyzes, Kuzmány, Hviezdoslav, Vajanský, Štefánik, Osuský, Clementis, Novomeský, Husák, Jur Hronec, Dubček, Válek, Mináč...

Prví autori modernizačného projektu, prvá skupina modernizátorov Slovenska, sú dnes známi ako slovenskí jakobíni resp. Martinovičovo prisahanie. Vodcovia boli v máji 1795 popravení na Krvavej lúke pri Budapešti a modernizačný výkvet vtedajšej slovenskej inteligencie šiel do žalárov. Mali sme vtedy ľudí, ktorí idealisticky išli rovno proti zaostalej moci a na najmodernejší prúd osvietenstva reagovali nie s oneskorením, ale takmer paralelne. V prvotnom nástupe maďarizácie sa rozptýlili bernolákovci a ich internetovitý projekt Slovenského učeného tovarišstva. Nezabudnime ani, že máme vtedy, po prvý raz od čias Cyrila a Metoda, ktorí objaviteľsky zaviedli pre liturgiu ľudu zrozumiteľný jazyk, aj druhú veľkú myšlienkovú svetovú prioritu, pán Samuel Jurkovič z perfektnej jurkovičovskej rodiny, ktorá neskôr nám i svetu dala architekta Dušana Jurkoviča, vtedy objavil družstevnú myšlienku, dnes by sme možno povedali joint venture. Vtedajšia dobová prezývka, že Slováci ako najmodernizovanejšie etnikum sú Angličanmi Uhorska, v tomto bode platila perfektne doslova, jurkovičovské družstvo, novú formu vlastníctva a spájania síl takpovediac občianskoiniciatívnym spôsobom, objavili nezávislo a súčasne aj v Anglicku.

Idea Slovenského učeného tovarišstva vznikla v roku Veľkej francúzskej revolúcie 1789, založili ho pod vedením Antona Bernoláka v roku 1792 s hlavným cieľom vydávať knihy v bernoláčtine a povznášať ľud, dnes by sme povedali, investovať výlučne do vzdelania. Tovarišstvo dosiahlo okolo 500 členov a dospelo vo svojej viedenskej pobočke až k príprave vydávania novín, ktoré podľa [Vlad81, s. 476]: *"znemožnil režim feudálnej reakcie a teroru v monarchii po*

prezradení jakobínskeho hnutia". Radikálnejší jakobíni nechtiac napomohli paradoxne poškodiť aj rýdzo kultúrnu misiu bernolákovskú.

Pán Samuel Jurkovič (1796-1873), svokor J. M. Hurbana, založil 9. februára 1845 Spolok gazdovský v Sobotišti. Bolo to prvé ľudové úverové družstvo v Európe. Žiaľ, 15 rokov po tom, čo Uhorský snem prijal prvý zákon, dnes by sme povedali, o občanoch druhej kategórie, Nemadžaroch.

Maďarizácia, predchodkyňa fašizmu, objaviteľka mocenskej výhodnosti veľkých skupín občanov druhej kategórie, vyradila z kontinuity tri ďalšie generácie - štúrovcov, prvých matičiarov a generáciu prvých priemyselníkov, drotárskych veľkofabrikantov i masových emigrantov, masu prvých Slovákov Druhej vlny. Sto rokov po bernolákovcoch sme mali necelých tristo vzdelaných národovcov, menej ako iba katolíckych bernolákovcov - a nemali sme už univerzitu!!! Za tento číselný údaj o genocíde slovenskej elity patrí uznanie pedantne pracujúcej maďarskej tajnej polícii, ktorá už mala všetkých slovenských prevažne iba zmaturovaných na zozname, ktorý sa potom dostal do rúk politika Vavra Šrobára. Okolité národy na rozdiel od nás po celé 19. storočie mohutneli vzdelanostne, kultúrne i finančne. Pre nás toto storočie bolo storočím útlaku, ktorý (a)morálne vrcholil zrejme v masových deportáciách tisícov slovenských detí s drevenými identifikačnými tabuľkami na krkoch "v dobytčích vagónoch". Tento obraz, ktorý vyprodukoval maďarský "liberalizmus" vtedy otriasol dobou Európou. Dodnes nemá pomník, iba skromnú pamätnú tabuľku na Dobšinského námestí v Bratislave, na Bibiane, dome detí. Maďarizácii "vd'ačíme" za prvú masovú emigračnú vlnu, ktorá sa započala koncom 19. storočia, dusno útlaku priviedlo vtedy ledva dýchajúcich slovenských autorov až k nerealizovateľnej zúfalej predstave vyst'ahovania celého národa - za slobodou.

Za druhú masovú emigračnú vlnu "vd'áčíme" čechizácii po roku 1918, hospodárskej likvidácii a paradoxnej deindustrializácii Slovenska, keď zdanlivý humanista a demokrat Masaryk prefiknou dohodou s vládou USA vyradil z politického a hospodárskeho života mladého štátu takmer tretinu národa, celú mohutnú a zámožnú americkú vetvu slovenského národa a podieľal sa oi. aj na tom, že zúfalý Tolstého lekár D. Makovický, ktorý Masarykovi kedysi v Jasnej Poľane prepustil svoju vlastnú posteľ, sa po neprijatí u tatička prezidenta v zúfalstve obesil. Požiadavke na zriadenie "slovenskej techniky" bola po desaťročia intolerantná pražská odpoveď "nelze vyhověti". Pre spoluobjaviteľa bezdrôtovej telegrafie a autora amerických patentov reverenda Murgaša sa na pražskej technike nenašlo miesto...

Najtragickejšou pre nás bola "tretia vlna", druhá inštalácia centralistickej českej moci na Slovensku, ktorá sa začala už výmenou peňazí v lete 1945, na ktorej Slovensko stratilo asi 170 miliárd korún, ktoré Praha prisľúbila investovať do industrializácie Slovenska. Tento sľub sa samozrejme nesplnil [Tkáč97]. "Tretia vlna" naplno prepukla po prevzatí moci komunistami, čo so Stalinom dohodol v Moskve už v roku 1943 tajný nadšený socialista Eduard Beneš. Obete tejto masovej represálie nemali kam emigrovať, Slováci museli po prvý raz masovo emigrovať - vnútorne. Zabíjali, žalárovali a prenasledovali ich tu, u nás "doma". Bola to skrytá občianska vojna proti Židom a Slovákom. Ľudia s iným názorom nemohli emigrovať, museli sa vnútorne zlomiť. V tejto vojne, ktorá trvala 14 rokov, totálne zlikvidovali obidve slovenské elity - nekomunistickú i komunistickú. Ešte v roku 1960, dávno po Stalinovej smrti, išli do väzenia na 15 rokov matičiari - za zločin tvorby prvej slovenskej encyklopédie. Volalo sa to, v rokoch 1949-1963, kampaň proti buržoáznym nacionalistom a okrem slovenského politika Čecha Karola

Šmidkeho išlo v elitách výlučne o Židov a Slovákov. Psychologické dôsledky tejto skrytej vojny nesieme dodnes, dodnes sa mnohí bojíme byť Slovákami. Krásne to syntetickým pohľadom "zvonka" reflektuje v Literárnom týždenníku pani rakúska veľvyslankyňa G. Matznerová v článku **Som Slováč, ale môžem vám to vysvetliť**, [Matz9x].

Okrem týchto troch masových vln úteku za slobodou sme popríchádzali aj o rádovo menšie odlivy talentov - po roku 1945, po roku 1968 a po roku 1989.

Únik mozgov a financií pri rozdelení tzv. spoločného štátu, je všeobecne známy. Osud najväčšej sumy, stoviek miliárd "spoločných" prostriedkov, ktoré rok pred rozdelením odišli z Prahy do zahraničia a do delenia sa nezapočítali, zmapoval bankový expert Ján Valach [Vala97]. Netreba ani zabudnúť, že až po vzniku demokratickej Slovenskej republiky mohli konečne na Slovensku výjsť s viac ako storočným oneskorením dve modernizačné knihy Ľudovíta Štúra [Štúr93], [Štúr94].

Relatívne moderné terajšie slovenské školstvo a vedu, paradoxne, vybudovala napokon generácia normalizátorov. Popri Biľakovi, Chňoupkovi a primitívnych českých stalinistoch z tzv. robotnícko-roľníckej vlády, ktorým trvalo vyše 15 rokov, kým sa dostali k najvyššej moci s nástupom M. Jakeša, prišli s G. Husákom do sféry riadenia štátu kultivovaní a vzdelaní Slováci. Až po formálnom dosiahnutí federácie, základu dnešnej štátnosti, mohlo vôbec vzniknúť a výjsť Mináčovo fundamentálne mysliteľské dielo **Dúchanie do pahrieb** [Miná70], z ktorého sme si zapožičali časť názvu. Za dvadsať "federálnych" rokov sa dobudovali fakulty i vedecké ústavy.

Tento kapitál dnes prehajdákovame. To je, ak nepríde zmena, posledné dejstvo tragédie večne utláčaného malého národa, hlúpeho a trpkého príbehu slovenskej modernizácie.

Kolonizáciou, odnárodňovaním a totalitným pretfňaním produktívnych a konkurencieschopných kontinuit sme nestratili iba osem generácií zodpovedných budovateľov modernejšieho Slovenska, ale aj, metaforicky zhruba povedané, dvestottrinásť rokov času. Dvesto rokov od bernolákovcov a trinásť rokov po Súhrnnej prognóze Slovenska [Mark01].

A stále ešte máme čím plytvať. Ako vari najtrefnejšie, s emigrantskou skúsenosťou, píše legendárna hlásateľka Hlasu Ameriky Agnesa Gundová-Jergová, slávna pod pseudonymom Marína Havranová [Gund92, s. 51]: *"Kdesi tu je ten kľúč hovoriť medzinárodne. Umelecky na výške, vo svojej rodnej reči - a za seba, zrozumiteľnou rečou umenia. Reprezentačne. Aj keď vo vypožičanom smokingu, ale s nevypožičanými vlohami toho malého národa, ktorý má ešte toľko sily, že z piatich miliónov sa opováži každých dvadsať rokov stratiť to najlepšie, čo si za tú generáciu vychová"*.

Prípado EuroValley

Na vyše 600-hektárovom území, v médiách sa uvádza až 1300, pri Malackách sa má zrodiť technologický park, ktorý okrem iného konečne *"položí Slovensko na mapu sveta"*. Globálne rozhl'adení ľudia z oblasti informačnej technológie by teda mali namiesto primitívnych slovenských vlád, ktoré dodnes nemajú ani len koncepciu informačnej politiky (od leta 2001 existuje len čiastkový projekt informatizácie [Rova01]), spraviť krok do budúcnosti. Projekt sa nazýva Euro

Valley, Európske údolie, pričom slovo Valley názov dedí od svojho prapredobrazu - presláveného kalifornského Silicon Valley, ktoré dosiahlo neprekonateľnú koncentráciu mozgov a hi-tech na štvorcový meter.

Podľa slávneho a neopakovateľného predobrazu vzniklo viacero úspešných technologických parkov, z ktorých najbližším partnerom budúceho malackého zázraku už je Central Florida Research Park, kde sa v lete 2000 boli pozrieť naši i americkí ľudia a s pridruženou floridskou univerzitou už podpísal zmluvu o spolupráci rektor STU prof. Ľudovít Molnár. Dušou celého projektu je však pán Leighton Q. Klevana, pôvodom zo Slovenska, donedávna prezident americkej obchodnej komory, dnes prezident EuroValley, Inc. a hlavný lobista za projekt Euro Valley. Viceprezidentom je Pavel Rapoš, spoločnosť sídli, symptomaticky, na Björnsonovej 7 v Bratislave, bol to totiž geniálny Nór Björnstjerne Björnson, čo na vtedajšiu mapu svetovej verejnej mienky položil Slovensko, demaskujúc, dnes by sme povedali, fašistickú prax Budapešti a jazykovú genocídu Nemadžarov. Organizačné zabezpečenie poskytovala popredná poradenská spoločnosť Andersen Consulting a práve s jej podporou vznikla špecializovaná spoločnosť Euro Valley. Okolo projektu sa obšmietajú či obšmietali aj politici, ktorí vidia ďalej do budúcnosti, donedávna najmä bývalý minister obrany Pavol Kanis a do určitej miery s tým najmä časovo súvisela aj naozaj čudná konferencia upadajúcej politickej strany SDE koncom roku 2000 o informatizácii, ktorá však iba ukazuje jeden zo spôsobov, ako sa dopredu ísť nedá.

Každá reálna zmena sa totiž musí začať v škole, nie na straníckych podujatiach. Tam sa dá iba nafúknuť mediálna bublina. Projekt Euro Valley predpokladá lacnú, vysoko kvalifikovanú a tvrdo pracujúcu slovenskú pracovnú silu. Tento predpoklad však už dnes patrí k najväčším rizikám projektu. Politici tu dlhé roky

systematicky likvidujú práve kvalitu školstva a nových programátorov už dnes nemá kto učiť. Bezmála všetci lepší už zo školstva odišli. Ostali iba učiteľskí fanatici a mladučky či starší čakatelia na odchod do firiem alebo na odpočinok. Na univerzitách chýbajú takmer dve generácie a na každej informatickej katedre sa rozrastá generačná diera v rozsahu 15 až 25 rokov. Na celom Slovensku je pri realistickom odhade doc. Daniela Olejára z UK sotva 100 tvorivých hláv v celej informatike, čo sa blíži k počtu všetkých fakúlt na Slovensku. Tvorivá hlava je učiaci alebo publikujúci pedagóg alebo výskumník. Inak povedané, sme v totálnom závoze, v slepej uličke so zhasnutým svetlom v aute so zalepenými oknami a pri volante máme aspoň 30 rokov slepca - tú či onú slovenskú vládu. Máme si spomenúť na burcujúce prognózy prognostických tímov pod vedením W. Komárka alebo J. Markuša z konca 80. rokov? Načo? Žalostnosť tupej slepoty česko-slovenských a slovenských topmenedžerov iba vzrastá. Ak sa medzi nich sem-tam aj prebije progresívnejšia hlava ako Milan Ftáčnik, Martin Fronc alebo Peter Mederly (politické vedenie rezortu školstva), zostáva im takmer iba holá bezmocnosť. V PC REVUE vyšiel inzerát na špičkového programátora s platom 280 tisíc korún mesačne. Mladý učiteľ má takmer 40-násobne menej!!! Nástupný plat najslabšieho programátora bežne prevyšuje plat jeho najmúdrejšieho profesora.

Niekoľko mladých učiteľov by v školstve udržali stabilizačné byty. Kdeže! Kvôli bytu nám kedysi odišiel geniálny informatický talent, dnes nemecký profesor Juraj Hromkovič. Odvtedy kvôli bytom odišli zo školstva skvelí ľudia, neraz so slzami v očiach a trpkosťou poznania, že ich učiteľské majstrovstvo a dlhoročná kvalifikácia je spoločnosti iba na posmech.

Nepoznáme cenu hláv.

Tak sa nečudujme.

Nemecko i Amerika potrebujú v tejto chvíli približne 400 tisíc programátorov. Zaplatia im sto a viac tisíc mariek ročne. Kúpia ich aj s genetickou informáciou, dajú im byty a domy, tým najlepším dokonca ponúkajú aj byt pre ich rodičov. Títo mladí profesionáli sa nevrátia, lebo múdre štáty spravia všetko pre to, aby natrvalo získali aj ich deti a detné deti. Inak povedané, už dnes sponzorujeme tých múdrejších svojou vlastnou čoraz africkejšou budúcnosťou.

Zúfalo primitívne hlavy vraj prednedávnom vymysleli ministerstvo informatizácie, čiže ďalší úrad. Možno by čomusi prospel, no porušil by koalíčnú zmluvu. Takže stranická trápnosť naďalej nezadržateľne víťazí.

Ing. Mušková na Úrade vlády SR sa pokúsila rozbehnúť projekt informatizácie štátnej správy, minister Kňažko nedomyšlenú koncepciu ochrany štátneho jazyka a doc. Sýkora projekt INFOVEK, na ktorý sa dostalo výsmešne málo financií. Ing. Ružičková z Ministerstva hospodárstva a ďalší prebojovali zákon o elektronickej podpise. Doc. Rosa so spoluautormi zas vypracovali koncepciu rozvoja vzdelanosti. Slovenský úrad pre technickú normalizáciu sa pokúša, bez haliera pre expertov, sledovať vývoj globálnej normotvorby. Bohužiaľ, všetky tieto čiastkové snahy sú odsúdené na zánik. Nemajú totiž zásadný fundament. Sú to kúsky strechy nad stavbou bez základov. Ako taký základ má vyzerať, sa možno pozrieť na českom vládnom webe - zásady informačnej politiky štátu. Stačilo by ich iba okopírovať a preložiť. A prijať. A začať pracovať. Kdeže!

To nepripustia byrokrati.

To sú u nás tí skutoční víťazi každých volieb. Poznám mimoriadne hlúpych úradníkov na najvyšších úradoch, ktorí sa tam radostne držia a vládnu napriek

všetkým stranickým zmenám. Ich ideológia zostala marxistická, ich orientácia industriálna, nikdy nečítali ani riadok od Tofflera alebo Naisbitta. Cítia iba pre seba šialené existenčné nebezpečenstvo v informatizácii, lebo ich zmetie. Jeden z mojich kolegov, ktorý odišiel do centrálneho úradu, musel presadzovať návrhy cez šesť riadiacich úrovní a o budovaní IT infraštruktúry rozhodovalo šesť vyššie postavených úradníkov, ktorí nevedeli počítať ani zapnúť. Vládnu nám totálni informatickí analfabeti. Jediné, čo ich na tomto ako-tak zaujíma, sú úplatky a holé baby na pornointernete.

Všetci horeuvedení osvietení ľudia a ďalší, ktorí sa o to pokúsia, skončia ako kedysi pred dvesto rokmi prví naši modernizátori, slovenskí jakobíni, - za modernizáciu na popravisko. Dnešné popravisko nebude vyzerat' ako ono budapeštianske, kde sa hlavy doslova odsekávali. Dnešnú hlavu stačí znechutiť, zlomiť, doglbať... Doc. Vlado Rosa už v Jasnej pod Chopkom na výročnej konferencii slovenských matematikov v novembri 2000 dokonca ponúkal rezignáciu autorov na svoj vlastný projekt!!! Najlepší naši ľudia už 200 rokov odchádzajú alebo rezignujú, ostáva tu nekvalita a tá má nesmiernu prevládajúcu silu.

Projekt Euro Valley bude čeliť dokonalému nedostatku informatikov a absolútnemu odporu byrokracie. Informatikov však môžeme tiež dovážať - z Ukrajiny, Indie a Číny. Prídu radi. Likvidácia ukrutnej protimodernizačnej moci byrokracie pri zachovaní potrebných funkcií štátu a zvýšení jeho výkonnosti by potrebovala prenikavú štátnickú múdrosť, slovenského Petra Veľkého.

Vláda SR zbytočne, chaoticky a nepričtetne vyjadruje podporu tomu či onomu. Zásadný krok chýba. Ako rozprávka sa číta americký **IT2 Implementation Plan**, dokument pre amerického prezidenta, čiže návrh na drastické zmeny v rozpočte v prospech informatizácie. Stavím sa, že z celej slovenskej vrchnosti o tomto

dokumente nikto ani len netuší, kde ho hľadať. To je mimochodom presné vyjadrenie tej slepoty. Naši hlaváči predstierajú, že nás kamsi vedú, no ani nevedia, kde je mapa. Ani volant. V roku 2000 nechali priamo i nepriamo takmer zničiť jediný IT veľtrh COFAX. Jediný.

Daňové úľavy tieto naše tupé hlavy úradnícke nedali spoločnostiam IT ale oceliarom, ktorí vyrábajú výrobok z minulého storočia, energeticky náročný, ekologický ťažký, odbytovo problematický. A zároveň museli organizátori kvôli celkovému úpadku IT trhu práve v Košiciach zrušiť jesenný COFAX.

Ďalším rizikom projektu Euro Valley sa môžu stať nedoriešené nároky Maďarska na slovenské územie. Maďarským fašistom zrekvirované pozemky sa dnes pokúšajú získať fašistickí pohrobkovia do rúk pod sloganom návratu pôdy neidentifikovaných vlastníkov obciam. Hektáre pre Euro Valley, ak ich v konečnom dôsledku bude vlastniť zahraničný majiteľ, môžu byť koniec koncov precedensom pre reštitúciu fašistickej hranice na južnom Slovensku. Takýto vývoj v Strednej Európe USA i EU de facto už desať rokov podporujú alebo trpia. V jazyku hraníc sa my, demokratickí Stredoeurópania, vraciame za asistencie Západu pod Hitlera. Zdá sa, že tento prostý a superparadoxný fakt nevie nikto z našej vrchnosti, nedá sa asi použiť označenie reprezentácia, vysvetliť ani jednému americkému či európskemu topdecizorovi.

V tomto kontexte by bolo zaujímavé absolútne transparentne objasniť slovenskej verejnosti finančné a vlastnícke súvislosti. Známi investori investujú do obnovenia Hitlerovej hranice na južnom Slovensku a nejde im o 600 hektárov, ale o rádovo väčšie bingo. Vráťane najväčšieho stredoeurópskeho rezervoára pitnej vody pod Žitným ostrovom.

Kolujú aj klebety o tom, že pod Záhorím vo veľkej hĺbke je zatiaľ nenavrtaná a veľmi pekná ropa a že práve o ňu sa zaujímal prezident Clinton, keď mu premiér Dzurinda priniesol fujaru...

Lepšie by bolo, keby za projektom bol vesmírny výskum NASA. Niekde medzitým prijme slovenská verejnosť vojenský výskum. Vôbec najlepšie by bolo, keby nešlo ani o jeden z horeuvedených viac-menej politických cieľov (Hitlerova hranica, ropa, vojenský výskum), ale o čistý biznis a rozvoj informačnej technológie na mieste, kde je jedinečná a fantastická poloha práve a jedine pre takýto technologický park. Takpovediac "uprostred" francúzskeho a indického technoparku.

Vôbec najrozumnejším sa dnes vidí, aby sa v spolupráci ľudí okolo Euro Valley so spoločnosťami D&D Studio a SOFTIP, ktoré sa javia byť integrujúcim faktorom slovenskej IT komunity, čiastočne preprofiloval veľtrh COFAX i konferencia ITTT na prezentáciu najširšej verejnosti práve tohto a s ním súvisiacich projektov. Trocha menej rivalít okolo obchodovania, radšej viac vízií a myšlienok, pozitívneho ovplyvňovania prevažne industriálne zmýšľajúcej verejnej mienky. Dve unikátne prestížne podujatia COFAX a ITTT môžu byť pre Euro Valley bezpochyby najsilnejšími dlhodobými mediálnymi, PR a výstavnými spojencami.

Znie to ako klišé, ale budúcnosť ukáže, či preváži nmodernosť emigráciami a útlakom dlhodobo a mnohgeneračne vyčerpaného Slovenska alebo rozumný a veľkorysý konkrétny projekt EuroValley. Zatiaľ, bohužiaľ, iba prípad EuroValley... Už proti nemu protestujú najhlučnejší naši ochranári, tradiční reprezentanti politických záujmov Budapešti...

IT a vojny a Slovensko

K mocenským aspektom IT patria aj vojny. Vyvolávanie a dezinterpretovanie vojen pomocou médií majú výrobcovia zbraní perfektne odskúšané. *"Prvou obeťou vo vojne je pravda"*. Metódu mediálnej konštrukcie vojen v Juhoslávii preskúmala nemecká publicistka srbského pôvodu Mira Beham v knihe **Kriegstrommeln: Medien, Krieg und Politik** [Beha96]. Unikátny dokument o dávno rozhodnutom zámere Washingtonu zničiť po Titovej smrti vládnucu moc v Juhoslávii publikuje bývalý minister zahraničných vecí B. Chňoupek v závere knihy **Dýka v chrbte** [Chňo01]. V predslove ku knihe Tofflerovcov [Toff96] konštatuje na s. 16 americký politik Newt Gingrich: *"V roku 1991 bol svet svedkom prvej vojny medzi vojenským systémom Tretej vlny a zastaraným vojenským strojom Druhej vlny. Púštna vojna bola jednostranným zničením Iraku... Po zuby opevnené armády Druhej vlny jednoducho nemali šancu proti riadiacim informačným systémom Tretej vlny. Výsledkom bola vojnová akcia taká rozhodná ako porážka síl Prvej vlny Mahdiho z Ombudmanu anglo-egyptskou armádou Druhej vlny v roku 1898."* Hodno spomenúť, že tento boj vyzeral tak, že státisíce Mahdího vojakov jednoducho vystrieľalo automatickými "samopalmi" rádovo menej protivníkov - ako v počítačovej hre.

Okrem klasickej vojny o územie sa dá viesť aj vojna o verejnú mienku. Pod označením psychologická vojna ju úspešne viedol Berlín koncom 30. rokov a vyvrcholením jej úspechov sa stalo "oslobodenie utláčaných menšín" v Československu Mníchovským a Viedenským diktátom na jeseň 1938. Fašistickou

propagandou zmanipulovaní Angličania a Francúzi oslavovali tento diktát ako záchranu svetového mieru...

Metódy a projekty vedenia informačných vojen, vývoj niektorých prekvapujúcich budúcich zbraní v USA, Rusku a Číne i úlohu internetu načrtáva [Komá98, s. 13]: *"Internet - vhodné prostredie pre transformáciu bojového priestoru a na riešenie medzinárodných konfliktov do oblasti elektronickeho mediálneho... "Predpoklady budúcej vojny by s najväčšou pravdepodobnosťou boli také, že sa odohrá bez krviprelievania, s nízkymi ľudskými a materiálnymi stratami, a že v nej budú prevládať prvky brilantného využitia intelektu, klamania, zavádzania, dezinformácie a medzinárodnopolitickej a globálnopolitickej manipulácie".*

Princípy spoločenského zriadenia, založeného na lži (a "internete"), geniálne anticipovali spisovatelia Rus Jevgenij Zamjatin a Angličan George Orwell už v prvej polovici 20. storočia [Ferk99orw].

V nádeji, že vojnové záležitosti sa po desiatke vojnových prepádov Slovenska v 20. storočí už nebudú týkať a že prípadná vojnová propaganda zlyhá na rozvahe slovenských médií, diplomatickom majstrovstve slovenských politikov a príslovečne nekonečnej dobrotivosti slovenskej povahy, nepôjdeme v tejto téme ani do podrobností ani do Kosova, Čečenska a Macedónska. Ak to niekoho napriek tomu zaujíma bližšie, IT a vojny podrobne preštudovali Tofflerovci [Toff96]. Svetovú vojnu v roku 2006 alebo 2010 predpovedajú katastrofické scenáre v knihách, ktorých autormi sú Simon Pearson a Samuel Huntington [Krej01]. S výnimkou maďarsko-srbského motívu sa však tieto globálne prognózy Slovenska netýkajú.

Neznamená to však, že v oblasti národnej bezpečnosti, tak ako vo všetkých iných oblastiach slovenského verejného života, samovražedne nemeškajú a nechýbajú zásady informačnej politiky štátu a ich efektívne uskutočňovanie..

Poslední Mohykáni a prvé lastovičky

Inteligentný čitateľ, a každý, kto sa dočítal až sem, ním bezpochyby je, už dozaista zaregistroval, že tento text staviame na ostrých kontrastoch, čiernobielym vyznačkovávaní významových polí v reflektovaných alebo aspoň exemplifikovaných dimenziách.

Pod poslednými Mohykánmi myslíme trápne príklady obdivuhodných invencií, ktoré by mali počuť podnikatelia, ak chápu, ak kapitujú, ak kapitalizujú dobré nápady. Ak sú kapitalistami v zmysle rozpoznania kapitálu v nápade. Uvedieme zo dva z nich. Šéfredaktor PC REVUE Martin Drobny spísal svoju víziu "písidla", aké by si kúpil každý [Drob01]. Ponúka ju zadarmo. Iba on sám by po čase chcel mať stroj, kompík či komp, ktorý by nemal dnešné galiby. Na jeho nápadoch sa čiastočne pracuje minimálne v dvoch európskych výskumných projektoch.

Nomadic Computing (www.fit.gmd.de/topics/icon/) a The DisappearingComputerInitiative(www.disappearing-computer.net/projects.html). Vízia Martina Drobneho má však na rozdiel od nich komplexnosť. Cene jeho komplexnej myšlienky zrejme zatiaľ slovenská podnikateľská sféra nestačí porozumieť.

Ako druhý príklad z našich posledných Mohykánov by mal postačovať originálny návrh slovenského vynálezcu Ing. Ondreja Mazana na zobrazovanie času na 24-hodinovom oválnom ciferníku, na ktoré doteraz nezareagovali ani slovenskí podnikatelia a nepochopil ho ani švajčiarsky hodinársky priemysel, ktorému ho autor ponúkol... [Maza01].

Možno len dúfať, že po posledných Mohykánoch neprídu, ako sa to vie niekedy pritrafiť, Mohykáni ešte poslednejší.

Na rozhraní medzi Mohykánmi a lastovičkami sa nachádza nasledujúca skúsenosť s organizovaním vedeckého života.

Po sedemnástich rokoch skvelých úspechov sa na pokraj zániku dostáva medzinárodná vedecká konferencia Spring Conference on Computer Graphics (www.isternet.sk/sccg). Tento rok ju viedol spoluzakladateľ SIGGRAPHU, človek, ktorému dal Bill Gates do daru zdrojáky Windows, fenomenálny vedec a zlatý človek prof. Tosiyasu L. KUNII z Japonska. S jeho láskavou pomocou sa dokonca našlo 4500 dolárov sponzoringu na tokijskom Kanazawa Institute of Technology - na vydanie zborníka z Budmeríc v najprestížnejšom svetovom vydavateľstve IEEE CS. Inak povedané, svetovú úroveň kvality tejto každoročnej IT knihy sa podarilo dosiahnuť. Krach školstva a čoraz zúfalejšia situácia slovenských IT sponzorov však túto vrcholnú knihu už v roku 2002 problematizujú a jedinečnú konferenciu postupne dusia.

Nevraviac o tom, že temné privatizačné sily sa pokúšajú teraz zničiť umelecké fondy a dostať v konečnom dôsledku do súkromných rúk aj krásny kaštieľ v Budmericiach, kde sa konferencia tradične koná. Zneužívajú na to aj mediálnu silu protikultúrnych médií a kryštality jasnú lož, ako v celostranovom článku v

denníku SME z 28. júla 2001, kde sa bez stanoviska druhej strany použitím asi 50 neprávď, poloprávď a klamstiev vyvoláva okrem vopred stanoveného rozsudku nad Budmericami a fondom dokonca predprevratová či až stalinistická sociálna nenávisť či ako sa písalo v 50. rokoch "Ľudový hnev" - tradične voči spisovateľom. Pripravované ukradnutie príjmov a majetku umeleckých fondov pritom kopíruje scenár z českej praxe, kde sa už tieto fondy zničiť podarilo a ich majetok preflákať v prospech pár individuí. So zánikom Literárneho fondu skončí mimochodom okrem iného aj tisíckorunová prémie pre víťazov asi 50 sekcií každoročnej študentskej vedeckej konferencie i prestížna Cena za vedeckú a odbornú literatúru, ktorou sa teraz vo výkladoch kníhkupectiev hrdí Encyklopédia Beliana. Ak sa táto deštrukcia vydarí, symbolické prémie pre študentov, odmeny pre víťazných reprezentantov Slovenska na svetových informatických súťažiach a iné formy podpory ostanú už iba spomienkou - alebo, dúfajme, inšpiráciou pre osvietenejších manažérov IT spoločností.

Nehynúca vďaka preto patrí aspoň za tie doterajšie "úrodné" roky konferencie predovšetkým jedinečnej myšlienke sprievodného programu veľtrhu COFAX a IT spoločnostiam D7D Studio, SOFTIP, West Ost Connection, Nemetschek a Caligari. Tým sa konečne dostávame k prvým lastovičkám.

Pod prvými lastovičkami možno rozumieť tých niekoľko osvietených ľudí a firiem, ktorí pochopili, že treba v rámci možností opustiť paternalistické myslenie, nežiadať všetko od štátu, nespoliehať sa na úradnícku lotériu a adresovať konkrétnu pomoc predovšetkým na podporu mladých, našich spoločných vlastných IT-detí. Pokiaľ viem, SOFTIP ako doteraz jediná IT spoločnosť na Slovensku doteraz deklarovala ako svoju sponzorskú prioritu podporu študentov a rozpracúva jej modernú progresívnu filozofiu.

Bolo by výborné, keby sa podarilo nájsť krdlik prvých lastovičiek, ktorý by napomohol odstrániť finančné trápno pri zabezpečovaní prípravy mladých slovenských reprezentantov, ktorí zo sveta zatiaľ prinášajú zlaté medaily - študenti gymnázií, FMFI UK a najnovší "svetoví experti" z FEI STU. To trápno si treba predstaviť napr. tak, že niet prostriedkov na to, aby sa zaplatili inštruktori, sústredenia a dokonca aj čas na aklimatizáciu. Dr. Pardubská, ktorá viedla jednu z týchto výprav, spomína, že prileteli do Pekingu - a išli súťažiť. Odsúťažili - a museli doslova ujsť. Neboli peniaze na nič iné, iba na holú súťaž.

Za najväčšiu prvú lastovičku možno považovať Comenius Logo, projekt tvorivej informatiky, ktorý sa stal štandardom vyučovania programovania začiatočníkov na troch svetadieloch a v mnohých štátoch. Tento, ako ho niektorí hodnotia, "najväčší úspech slovenskej informatiky" už letí na vlastných krídlach.

Nemožno v tomto kontexte znovu nepripomenúť kľúčovú úlohu konferencie ITTT a veľtrhu COFAX pre rast a sebauvedomenie slovenskej IT sféry. Ak sa rozbehne projekt EuroValley, mali by tu byť okrem akademickej sféry tri piliere alebo fenomény tvarujúce našu spoločnú budúcnosť.

V roku 2001 Siemens SWH zriadil cenu vo výške 300 tisíc korún za bádateľský úspech mladého vedca alebo učiteľa. Whitestein cenu za najlepšiu informatickú diplomovku. Na spoluprácu vysoké školy vyzval na konferencii ITTT 2000 pán riaditeľ Osuský z IBM. Spoločnosť Horizont Slovakia vyhlásila vysoko dotovanú súťaž Heuréka 2001 - na podporu "tvorivého potenciálu Slovenska". Za nápad možno získať nielen milión korún ale aj podporu pri realizácii. Veľtrh COFAX a IT publicisti vytvorili prestížne ceny IT osobnosti a IT spoločnosti roka. Popri etablovaných Cenách Nadácie Matice slovenskej, ktorých najnovšími laureátmi sa na prahu tisícročia stali "zlatá" plavkyňa Martina Moravcová, básnik

Štefan Moravčík a zakladateľ slovenskej literatúry faktu Vladimír Ferko, predstavujú dve novozriadené najprestížnejšie IT ceny nové slovenské "nobelovky". Slovenská IT komunita sa tým začína čoraz viac sebauvedomovať a hierarchizovať. Historicky prvou osobnosťou IT sa stal Ing. Peter Weber (COMPAQ) a prvou spoločnosťou práve Siemens SWH. Prvých lastovičiek je tento prvý mileniárny rok o čosi viac. Možno príde leto.

Podstatné pritom bude masovo opustiť v školstve i vo firmách paternalistické myslenie, žiadať všetko od štátu a spoliehať sa na nekvalifikované úradnícke rozhodovanie. V rámci svojich vlastných možností hľadať i adresovať konkrétnu pomoc predovšetkým na podporu mladých talentovaných informatikov - od tém diplomových prác, prémie za výkony v stredoškolských olympiádach i študentské vedecké práce, sponzorovania projektov mladých autorov, skvelých a väčšími sponzormi dodnes nepodporovaných súťaží typu **Programujem s COFAXom** až po zatiaľ neexistujúce štipendiá na štúdium vo svete.

Relatívna výhoda?

Zaostalosť Slovenska sa môže v konkrétnych ohľadoch stať relatívnou výhodou. Kto sa omešká napr. s nákupom novšieho hardveru, môže neskôr nakúpiť lepšie.

Relatívna výhodnosť v jednotlivostiach ostane iba cenou útechy za beznádejnú nevýhodnosť postavenia Slovenska ako celku. Jej najvýrečnejším syntetickým indikátorom sa stala masová emigrácia mladej generácie IT odborníkov.

Nevidím to čierno-bielo. Je to celé čierne.

Východisko?

Z práve vymedzenej systémovo bezvýchodiskovej situácie existuje ešte jedno východisko. Považovať zaň možno práve slovenskú IT komunitu. Počítačové hry hráva údajne až milión našich hráčov. Na internet sa pripínajú desiatky tisíc surferov. Taká veľká, rýchlo komunikujúca a elitná skupina modernizátorov Slovenska tu ešte historicky nebola. Tú istú skupinu voličov v USA nazýva Toffler "*volebný okres budúcnosti*". Títo voliči správnej budúcnosti Slovenska sa môžu dohodnúť predovšetkým na oslobodení. Oslobodení od všetkých prežitých starých pravidiel Druhej vlny, najmä z daňovej zaujatosti proti špičkovej technológii a IT trhu, čiže proti IT firmám, ktorých kľúčovými aktívami sú "*symbols v hlavách ich ľudí*", symbolický kapitál.

Nie je dôležité ponáhľať sa, ale správnym smerom.

Zmena sa nemôže začať iba "hore". Východiskom je dosiahnuť na Slovensku systémovú zmenu. Tá sa začína nielen zhora, v definovaní IT priorít vládnucej moci, ale aj "dole" - v škole. Ľudia tretej vlny v topmenedžmente štátu prestanú školy vnímať ako nepriateľov. Terajší nerovný boj medzi mocou a vzdelaním, pokračujúci v totalitných tradíciach upierania škôl, zatvárania škôl a systémového okradania škôl politikmi a byrokratmi, sa môže zmeniť na mierovú a obojstranne výnosnú spoluprácu.

Moc a vlády tretej vlny chce mať a chcú mať vo svojich krajinách ľudí múdrych - a od nich obrovské dane na rozumné veci.

Táto Tofflerova myšlienka ukazuje cestu, ako sa môže Slovensko neutopiť v tretej vlne. V tejto chvíli táto zatiaľ mizernučká slamka vyžaduje menedžerské uchopenie. Pár rokov formovania. A zmenu. Ak nie, [Toff93] hovorí jasne o nemilosrdných úderoch a dokonca fatálnych úderoch pre pomalšie krajiny, o

nebezpečnom oddelení rýchlych od rýchlejších. *"Ak však lídri menej rozvinutých krajín nebudú anticipovať tieto zmeny, odsúdia svoj ľud k nekonečnej biede a seba samých k bezmocnosti."* (Pozoruhodné je, že napriek masívnej globalizácii Toffler zatiaľ ponecháva vo svojich budúcnostných analýzach štáty.) Popredná slovenská filozofka E. Farkašová k tomu dodáva, že *"spoločnosť, ktorá nebude do vedy investovať v prítomnosti, zatvára sebe, ale i nasledujúcim generáciám dvere do budúcnosti"* [Fark93]. Osem najprominentnejších slovenských autorov [Baue01], výkvet našej akademickej a vedeckej elity, od riadenia krajiny odstavený kolektívny supermozog, predvída v takomto nepriaznivom prípade, že *"krajinu postihuje osud lacnej dielne bez perspektívy, z ktorej odchádzajú ti najnádejnejší mladí ľudia"*.

Na záver

Pokúsili sme sa esejisticky priblížiť pre IT topmenedžerov niekoľko podstatných mocenských aspektov informačnej technológie na globálnej úrovni a niektoré implikácie pre vývoj na Slovensku, ktorého myšlienково nepripravená a/alebo zaostalá mocenská sféra často deformuje prirodzené kontinuity v ekonomike i celej spoločnosti a falzifikuje aj základné pravidlá hry ako je sloboda voľby či korektná súťaž. Brzdenie modernizácie Slovenska spiatočníckymi industriálnymi elitami však, dúfajme, možno v principiálne novej mocenskej i technologickej situácii zmeniť.

Táto prednáška vznikla na podnet akciovej spoločnosti SOFTIP ako - dnes už vari možno povedať - tretí diel postupne identifikovaného cyklu pre každoročné konferencie ITTT. Ponajprv boli na pretrase **Paradoxy multimédií...** [Ferk99], potom **Lesk a bieda virtuálnej reality** [Ferk00] a nabudúce sa, ak to bude

možné, budeme venovať úvahe na tému **Smiechová kultúra informačnej technológie**.

Tentoraz sa nebolo veľmi čomu smiať. O rok by to už malo byť lepšie. Ako však vraví ktorýsi z klasikov, ťažko predpovedať, obzvlášť budúcnosť.

Pramene

- [Bako00] BAKOŠ, V. 2000. *Question of the Nation in Slovak Thought. Several Chapters on the National-Political Thought in Modern Slovakia*. ISBN 80-xx-xxxx-x. Bratislava: Veda 2000.
- [Baue01] BAUER, V. - BUŽEK, V. - DADO, M. - DEVÍNSKY, F. - KRAUS, I. - NÁVRAT, P. - TRNOVEC, T. - BEBLAVÝ, M. 2001. Sedem princípov rozvoja výskumu a technologického vývoja. P. 4. In *SME x/2001*. Bratislava: VMV 2001.
- [Beha96] BEHAM, M. 1996. *Kriegstrommeln: Medien, Krieg und Politik*. xxx s. ISBN xx-xxx-xxx. Bonn: Deutschen Taschenbuch Verlag 1996.
- [Chom99] CHOMSKY, N. 1999. *Tajnosti, lži a demokracie*. 123 s. ISBN 80-7198-357-8. Z anglického originálu *Secrets, Lies and Democracy*, Tucson: Odonian Press 1994, preložila D. Dvořáková. Olomouc: Votobia 1999.
- [Drob01] DROBNÝ, M. 2001. P. P. 3. In: *PC REVUE x /2001*
- [Fark93] FARKAŠOVÁ, E. 1993. Úvod k [Toff93]. P. 4. In *Literárny týždenník* 12/93. Bratislava: Vydavateľstvo SSS, spol. s r. o. 1993.
- [Ferk91] FERKO, A. 1991. Poslanie Miestnych odborov Matice slovenskej z informatického hľadiska. In *Slovenské národné noviny*. Martin: Matica slovenská 199x.
- [Ferk9x] FERKO, A. 199x. Mítve slová. Pp. 4-5. In *Literárny týždenník* 12/9x. Bratislava: Vydavateľstvo SSS, spol. s r. o. 199x.
- [Ferk98] FERKO, A. 1998. *O historickom bezvedomí. Stredná Európa: eseje*. xxx s. ISBN 80-88-735-99-8. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 1998.
- [Ferk99a] FERKO, A. 1999. Paradoxy multimédií verzus Multimédiá v obchodnej praxi. Pp. A-8 - A-8-9. In KIRÁĽOVÁ, A. *Ed.* 1999. Informačné technológie tretieho tisícročia. Konferencia ITTT, 4. - 5. november 1999. Podbanské: SOFTIP 1999. (Text prednášky na www.softip.sk alebo v Magazíne SOFTIP xx/xx.)
- [Ferk99orw] FERKO, A. 1999. Orwell 2000 plus. In FARKAŠOVÁ, E. *Ed.* 1999. ... xxx s. ISBN 80-88-XXX-XX-X. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 1998.
- [Ferk00a] FERKO, A. 2000. Lesk a bieda virtuálnej reality. Pp. A-8 - A-8-9. In LISÁKOVÁ, B. *Ed.* 2000. Informačné technológie tretieho tisícročia. Konferencia ITTT, 4. - 5. november 2000. Podbanské: SOFTIP 2000. (Text prednášky na www.softip.sk alebo na www.hd-dennik.sk.)

- [Ferk00b] FERKO, A. 2000. Budúcnosť? Slovenska? v Európe? P. 2. In *Kultúra* 4/2000. Bratislava: Factum Bonum 2000.
- [Ferk00c] FERKO, A. 2000. Sladké meno Hudec and Knažko. Nepochikovaný rukopis k diskusii o koncepcii rozvoja slovenčiny. Bratislava, 2000.
- [Ferk00d] FERKO, A. 2000. Osievanie slovenského myslenia. Pp. 1-x. In *Literárny týždenník* 43/2000. Bratislava: Vydavateľstvo SSS, spol. s r. o. 2000.
- [Gond83] GONDA, J. 1983. *O mechanike a jej tvorcoch*. 102 s. Bratislava: VEDA 1983.
- [Gond86] GONDA, J. 1986. *Spomienky technika*. 223 s. Bratislava: Slovenský spisovateľ 1986.
- [Gund92] GUNDOVÁ-JERGOVÁ, A. 1992. *Putovanie za dotykom*. 201 s. ISBN 0-919865-46-1. Cambridge, Ontario, Kanada: Priatelia Dobrej knihy 1992.
- [Hawk91] HAWKING, S. W. 1991. *Stručná historie času*. 188 s. ISBN 80-204-0169-5. Do češtiny preložil V. Karas. Anglický originál A Brief History of Time. New York: Bantam Books 1988. Prvé české vydanie v edícii Kolumbus. Praha: Mladá fronta 1991.
- [Chňo01] CHŇOUPEK, B. 2001. *Dýka v chrbte*. xxx s. ISBN 80-xx-xxx-xx-x. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2001.
- [Klev01] KLEVANA, L. Q. 2001. *The Euro Valley Project*. 28 s. a 12 dodatkov. February 2001. Nepochikovaný projekt. Bratislava: EuroValley Inc. 2001.
- [Komá98] KOMÁREK, K. - HEREC, I. 1998. Informačné vojny. 15 s. Rukopis technickej správy. Liptovský Mikuláš: Vojenská akadémia 1998.
- [Krej01] KREJČÍ, O. 2001. Svetová vojna 2006. P. 8. In *SLOVO* 34/2001. ISSN 1335-468X. Bratislava: NOVÉ SLOVO, s r. o. 2001.
- [Lore97] LORENZ, K. 1997. *Odumírání lidskosti*. 200 s. ISBN 80-204-0645-X. Do češtiny preložili M. Rýdl a J. Kamarýt. Nemecký originál Der Abbau des Menschlichen. Mníchov: Piper 1983. Prvé české vydanie v edícii Souvislosti. Praha: Mladá fronta 1997.
- [Mark88] MARKUŠ, J. et al. 1988. *Súhrnná prognóza Slovenska*. xxx s. Bratislava: Slovenská akadémia vied 1988.
- [Matz9x] MATZNEROVÁ, G. 199X. Som Slovák, ale môžem vám to vysvetliť. Pp. x-x. In *Literárny týždenník* xx/199x. Bratislava: Vydavateľstvo SSS, spol. s r. o. 199x.
- [Maza01] MAZAN, O. 2001. Časová symbolika. Príspevok do súťaže HEUREKA 2001. Bratislava: O. Mazan 2001.
- [Miná70] MINÁČ, V. 1970. *Dúchanie do pahrieb*. 126 s. Bratislava: Smena 1970.
- [Štúr93] ŠTÚR, Ľ. 1993. *Slovanstvo a svet budúcnosti*. 175 s. Z nemeckých originálov preložil A. Bžoch. ISBN 80-901173-2-5. Bratislava: Slovenský inštitút medzinárodných štúdií 1993.
- [Štúr94] ŠTÚR, Ľ. 1994. *Starý a nový vek Slovákov*. 126 s. Zo staročeského originálu do súčasnej slovenčiny preložila a doslov napísala D. Podracká. Predslov V.

Mináč. 80-88735-07-6. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 1994.

[Tesa00] TESARĚ, J. Ed. 2000. Medzinárodný tribunál o Afrike. a Výňatky z otvárajúceho prejavu Lybona Mabasu. In Mezinárodní dohoda pracujúcich, Európske združenie pracujúcich, EIT, AET, Bulletin, číslo 32, leden/január 2000, adresa: Bulletin c/o PT, 87 Rue Fg.-St.-Denis, 75010 PARIS, France. Slovensko-český takmer samizdatový časopis. Paríž: EIT/AET 2000.

[Tkáč97] TKÁČ, M. 1997. *Hospodárske súvislosti slovenskej štátnosti*. 112 s. ISBN 80-88755-55-7. Bratislava: Print-Servis 1997.

[Toff85] TOFFLER, A. 1985?. *Tretia vlna*. Anglický originál The Third Wave. Prvé slovenské interné nepredajné vydanie len pre papalášov. Bratislava: Ústav marxizmu-leninizmu ÚV KSS 1985?.

[Toff93] TOFFLER, A. 1993. Posun moci. Anglický originál The Power Shift. Do slovenčiny preložila a úvodom zaopatrila E. Farkašová. Pp. 4-5. In *Literárny týždenník* 12/93. Bratislava: Vydavateľstvo SSS, spol. s r. o. 1993.

[Toff96] TOFFLER, A. - TOFFLEROVÁ, H. 1996. *Utváranie novej civilizácie. Politika tretej vlny*. 116 s. ISBN 80-85741-15-6. Do slovenčiny preložil E. Višňovský. Anglický originál Creating a New Civilisation. The Politics of the Third Wave. Atlanta: Turner Publishing 1995. Prvé slovenské vydanie. Bratislava: Open Windows 1996.

[Toff85] TOFFLER, A. 1985?. *Tretia vlna*. Anglický originál The Third Wave. Prvé slovenské interné nepredajné vydanie Ústavu marxizmu-leninizmu Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska v malom náklade len pre papalášov. Bratislava 1985?.

[Vala97] VALACH, J. et al. 1997. *Okradli nás*. 55 s. ISBN 80-967524-4-8. Bratislava, Prešov: SAMO - AAMM 1997.

[Vlad81] VLADÁR, J. et al. 1981. *Encyklopédia Slovenska*. V. zväzok R-Š. 790 s. Bratislava: VEDA 1981.